

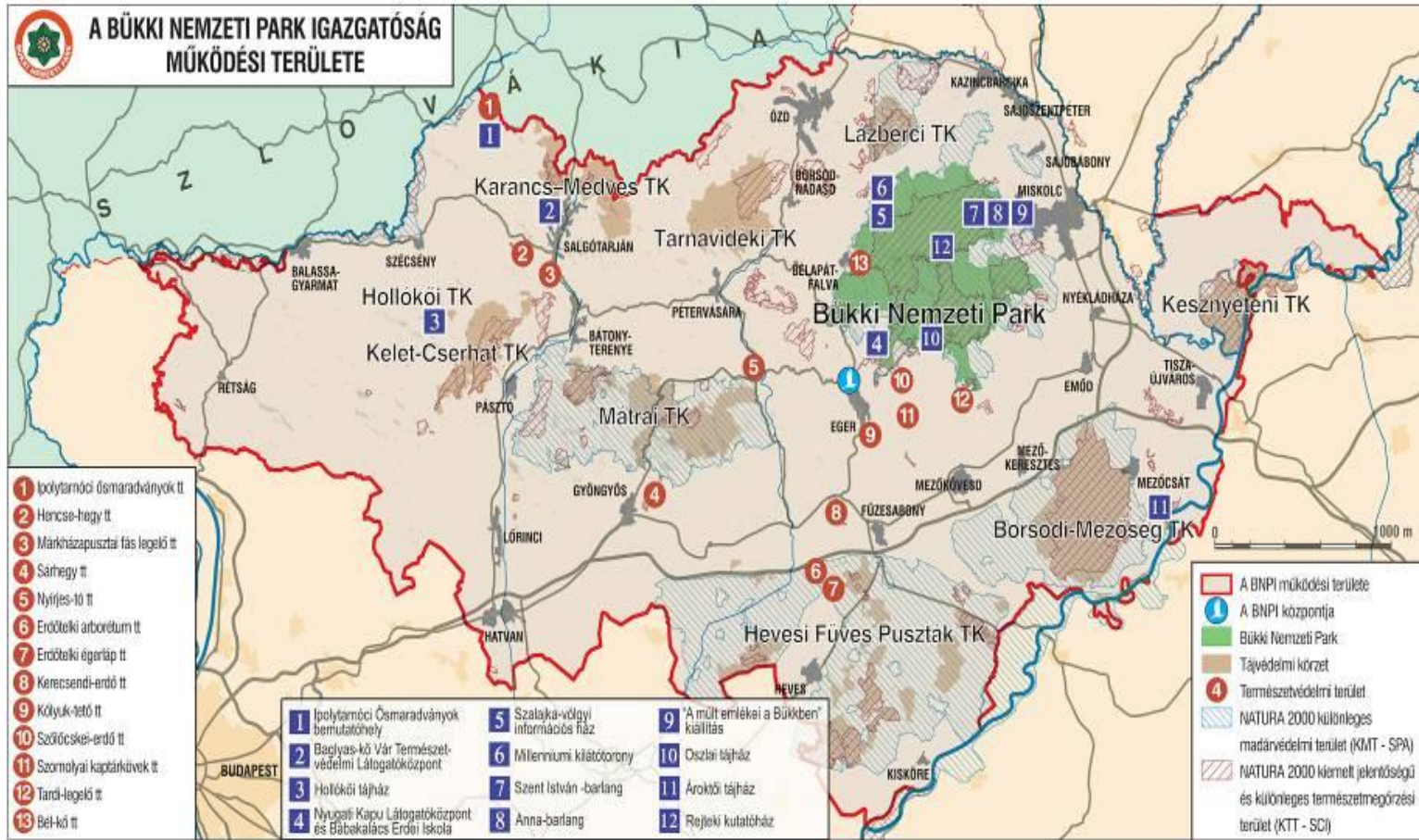
A farkasok viselkedésének nyomon követése

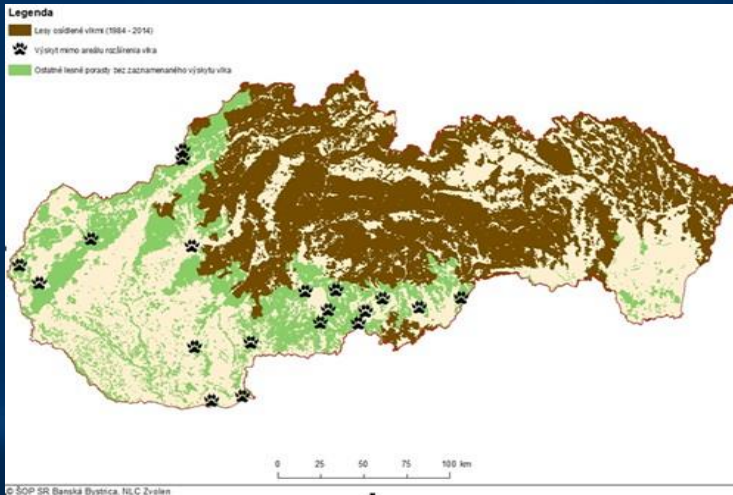
**Természetkárosítás – élőhelyvédelem - vadvédelem
műhelykonferencia
2023. június 20.**

Rónai Kálmánné

BNPI működési területe

A farkas élőhelyének kiterjedése

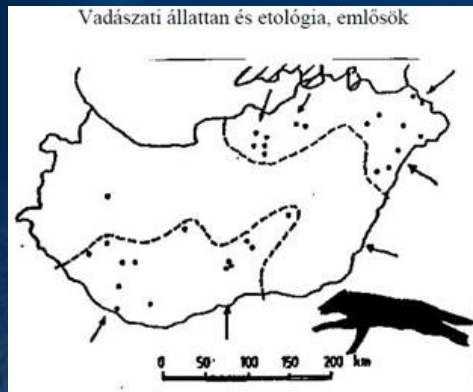

A faj hazai szaporodása az 1960-as években is dokumentált volt.

2000 – 2010 között a szürke farkas megjelenése az Aggteleki-karszton, valamint a Zempléni-hegységben a

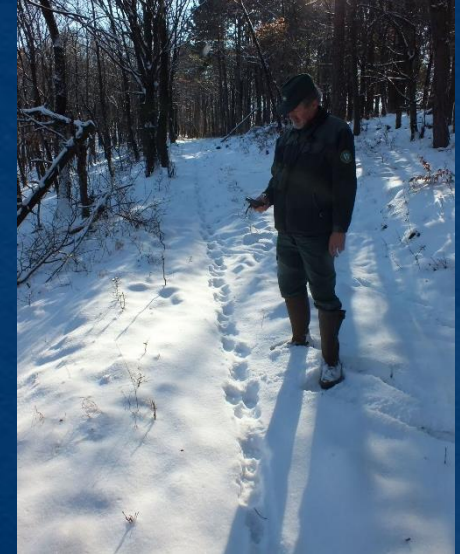
szlovákiai populációban

bekövetkezett állomány és sűrűségnövekedéssel magyarázható.

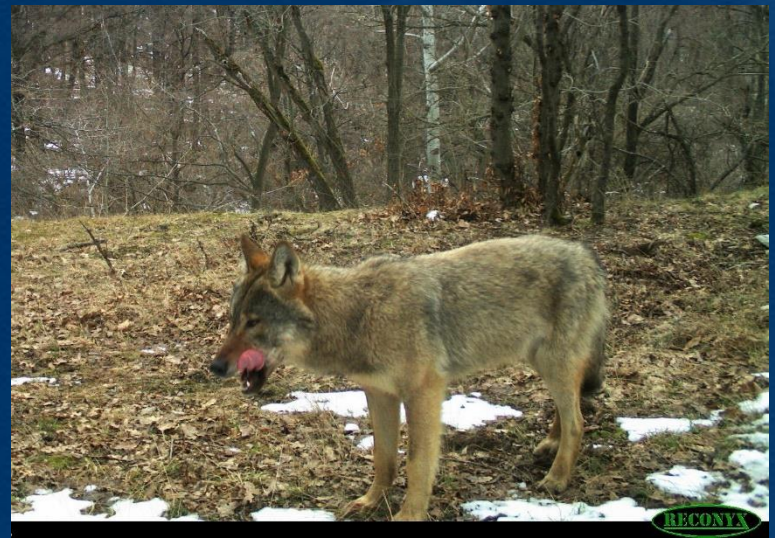

Az erősödő kárpáti állománynak, illetve élőhelyeik jelentős változásának következtében egyre több példány jelent meg hazánkban, és újabb élőhelyekről (Zempléni-hegység, Bükk, Heves-Borsodi-dombság) kerültek elő a farkas megtelepedésére utaló adatok.

A hazai állomány

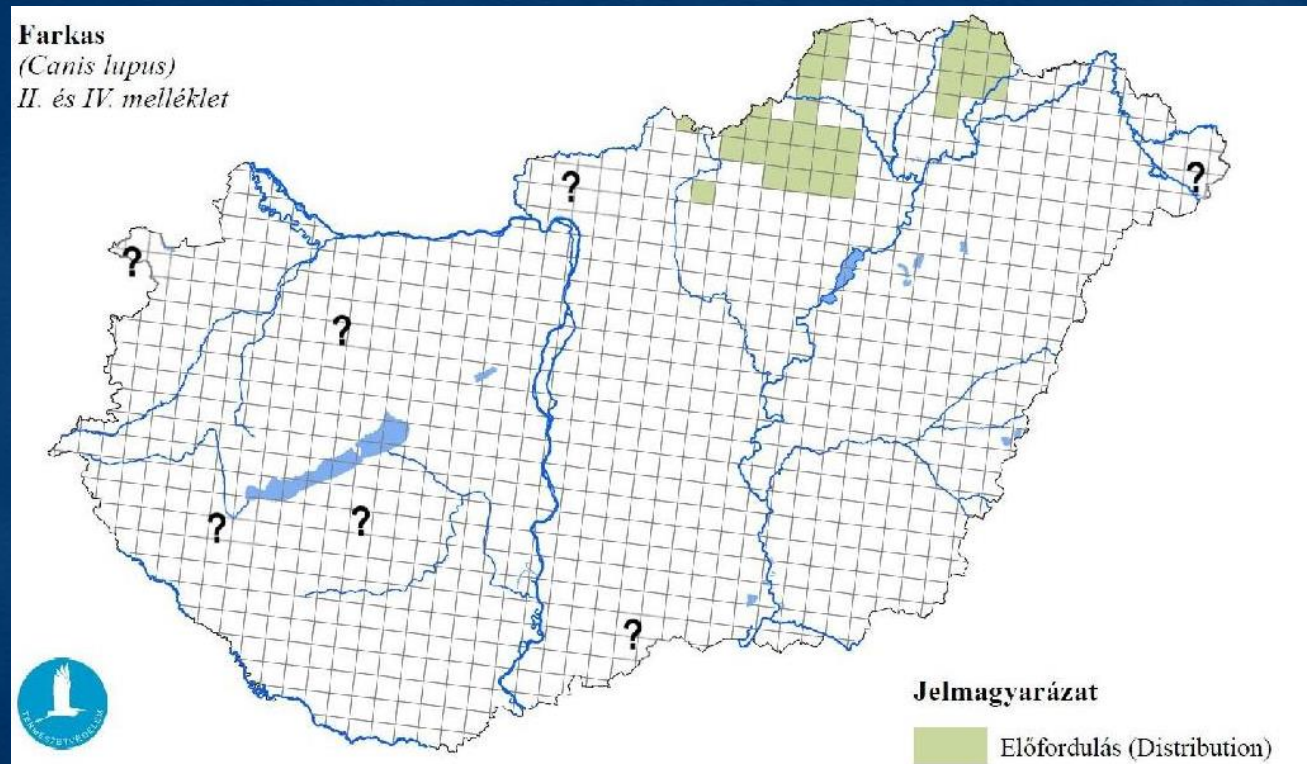
PROFESSIONAL

RECONYX

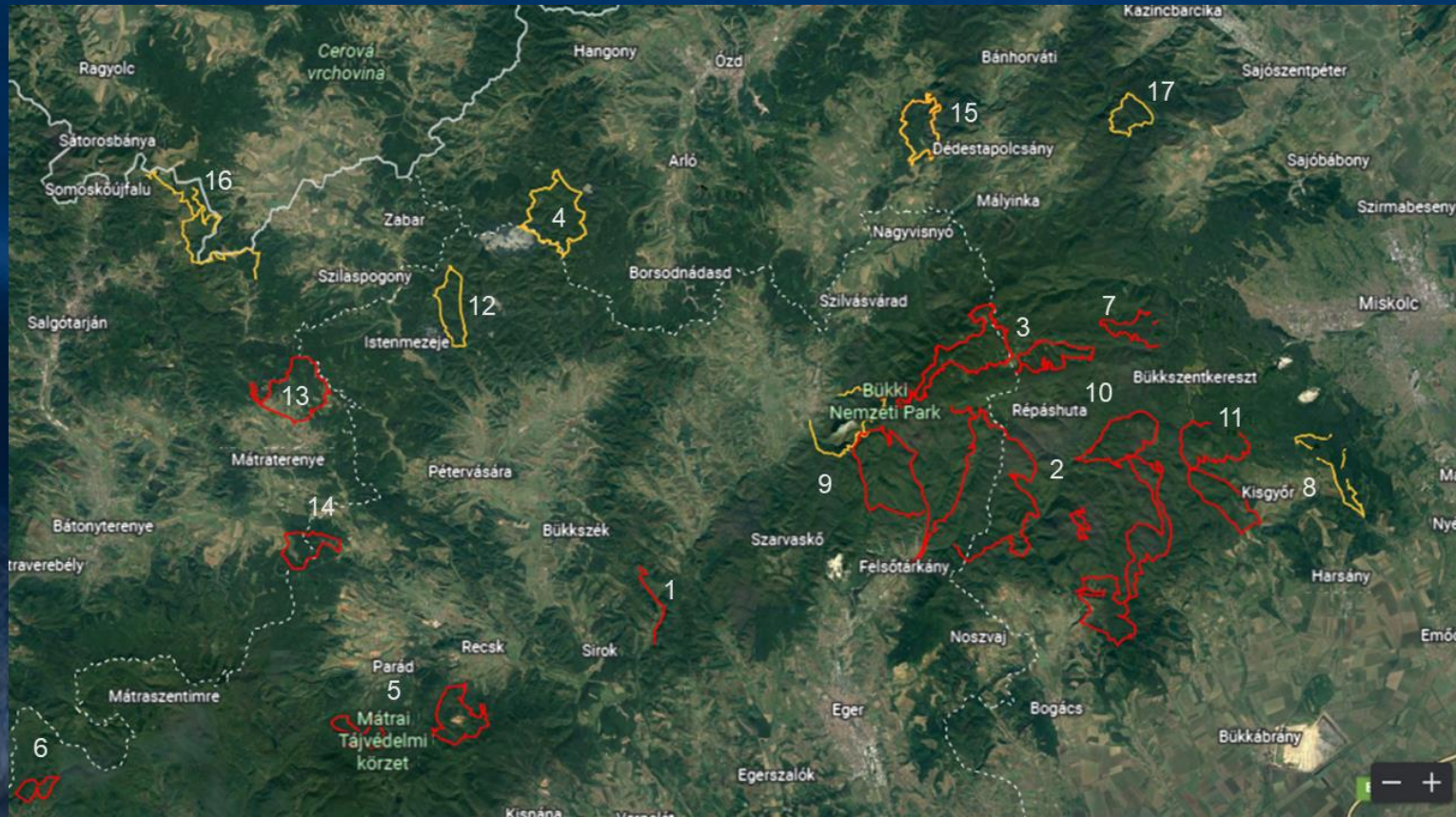
Folyamatos monitoring rendszeres terepi megfigyelések kameracsapdák

Adatszolgáltatás - EU országjelentés

Téli monitoring farkasszinkron - 2022. december

BNPI őrszolgálat: 17 útvonal
+ NAK + Vadászkamara

Farkas szinkron eredményei

Sor-szám	Territórium azonosító neve	A territóriumhoz tartozó útvonal azonosítója	2022-ben észlelt legnagyobb egyedszám	2022. decemberében észlelt egyedszám	Család
1.	D-Bükk- K-Mátra	1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11	9 (3 felnőtt, 6 fiatal)	4	2
2.	Ny-Mátra	6	2	2	1
3.	Nógrád-Heves-B.-A.-Z. vármegyei hármashatár + D-Szlovákia)	13, 16	5 (3 felnőtt, 2 fiatal)	4	2
4.	Heves-Borsodi-dombság	4, 12, 15	6 (2 felnőtt, 4 fiatal)	0	
5.	É-Bükk	17	7 (2 felnőtt, 5 fiatal)	0	
6.	É-Mátra	14	4 (2 felnőtt, 2 fiatal)	1 (?)	1
	Összesen:		33	11	

Állományagság

Túlzó vadgazdálkodói becslések: 200-300 pld – Nimród, 2022
téves vagy bizonytalan fajismeretből eredően

- A farkas jelenléte mellett a vadállomány folyamatosan növekszik.
- A farkas természetes szaporulata ellenére csökkenő egyedszámot mutatnak az állományfelmérések

Veszélyeztető tényezők

A természetes élőhelyek

- intenzív erdő- és mezőgazdálkodással való átalakítása,
- utakkal, vasutakkal
- emberi zavarásnak erősen kitett területekkel való feldarabolása, valamint
- az illegális elejtés, csapdázást, mérgezés
- az ellenőrizetlen turizmus

jelentik a legfőbb veszélyt a farkas állományra.

Természetvédelem feladatai

- Élőhely és fajvédelem
- Kapcsolattartás
 - gazdálkodókkal
 - vadászokkal
 - érdekképviselői szervezetekkel
- A bevált jó gyakorlatok elterjesztése
 - pásztorkutyák tartása
 - villanypásztorok kihelyezése - BNPI
- Konfliktusok kezelése
- Szemléletformálás

Konfliktusok

A farkasnak tulajdonított támadások az esetek jelentős részében az őrzés alapvető hiányosságaiból fakadnak.

Problémát okoz, hogy a káresemény után több nappal érkezik a bejelentés, ami jelentős mértékben megnehezíti a kivizsgálást, hiszen a genetikai vizsgálatok csak friss, 24 órán belüli mintavétel esetén adhatnak értékelhető eredményt.

A médiában szenzációként közlik a feltételezést, a tények már nem tartanak érdeklődésre számot.

2008-tól 41 db bejelentést érkezett farkasnak vélt támadásról (3,4 eset/év)

- 17 esetben a helyszíni nyomokból kiderült, hogy kutya okozott problémát
- 2 esetben betegség,
- 1 esetben háziállatok, szamarak egymásnak okoztak fizikai sérülést,
- 1 esetben kistestű ragadozó, róka okozta a pusztulást.
- 20 esetben nem volt kizárható, hogy farkasnak is köze volt a predációhoz

Bejelentések kivizsgálása

- nyomrögzítés
- genetikai mintavétel

feldolgozás: Magyar Agrár- és Élettudományi
Egyetem Genetika és Biotechnológia Intézete

Példaként: 2022. áprilisában elkészült genetikai minták eredményei

Minta sorszáma	Minta-azonosító	NCBI-BLAST alapján homológia kutya mitokondriális D-loop szekvenciával	Sikertelenül amplifikált mikroszatellit-markerek	STRUCTURE alapján egyezés kutya klaszterrel	DNS vizsgálat eredménye (Faj)
Minta_1	6480	99,81%-	-	99%	kutya
Minta_2	6480_1	100%	-	99%	kutya
Minta_3	6486	99,42%	-	80%	kutya
Minta_4	6486_1	A szekvenálás sikertelen volt	-	95%	kutya
Minta_5	6487	100%	-	100%	kutya
Minta_6	6488	100%	-	99%	kutya
Minta_7	6489_1	100%	FH2088, FH3313	99%	kutya
Minta_8	6489_2	100%	-	99%	kutya

Svájci jeladós farkas

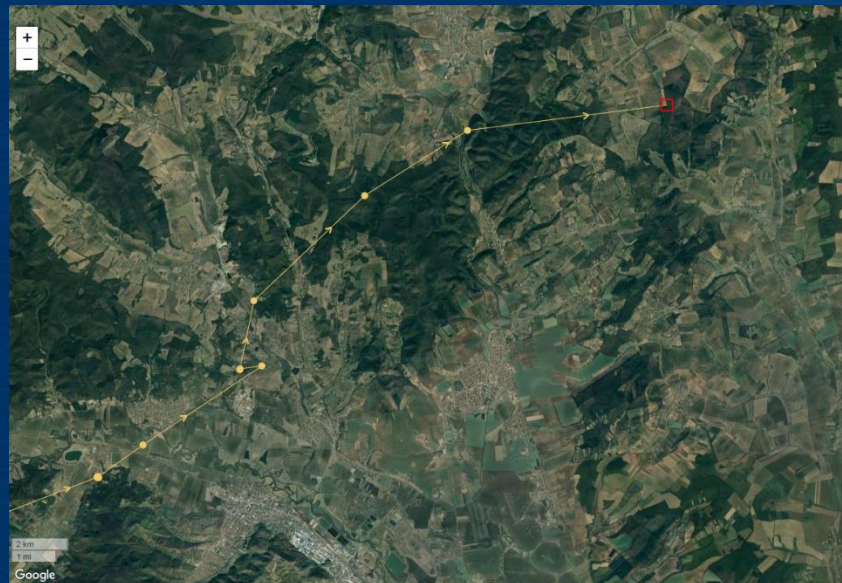
2023. március 20-án a Svájcban jelölt 2 éves fiatal hím három éjszaka alatt átkelt Nógrádon. egy éjjel alatt a Kelet-cserhádi Tájvédelmi Körzet központi tömbjéig jutott.

A Tepke-hegy erdeiben töltött rövid pihenő után északnyugatnak vette az irányt, és a Zagyva-völgyén kereste az átjárót.

Kisterenye település és a vadvédő kerítéssel lezárt 21-es főút állta útját, melyet így meg kellett kerülnie

A terepen észlelt nyomok alapján a helyi farkasok által hagyott szagjelzéseknél meg-megállt, és egyértelmű lett számára, hogy lakott farkas-territóriumba érkezett.

Nógrád északkeleti felén, mozgása lelassult, de mégis követte a farkasok által használt csapákat.

Genetikai vizsgálatok

A 2015 - től 14 helyszínről genetikailag is vizsgált mintákból (ismétlődő helyszín is van) kimutatott eredmények:

- 6 esetben farkas DNS
- 2 esetben farkas és kutya DNS is
- 4 esetben kutya DNS
- 1-1 esetben szamár DNS, illetve degradált, azonosíthatatlan DNS

3 eset vizsgálata folyamatban van

Két eset valószínűleg nem farkashoz kötődik,

- az egyik helyszínen három németjuhász kutya volt jelen
- a másik esetben fémhulladék okozott fizikai sérülést a legelőn, és kisragadozó predációjának kombinációja (Mizserfa)

Egy helyszínen - komoly állattartói hiányosságok mellett - nem zárható ki a farkas általi predáció,

Természetkárosítás „hiánya”

3 lőfegyverrel elejtett tetem került elő
(nyár végi-őszi előkerülés – vadászati főszezon)

az esetek nyomozati kezelése: a
bűncselekmények vizsgálatának
felfüggesztése, illetve természetkárosítás
hiányával történő esetlezárás.

Utóbbi eljárásban a vadászati létesítménynél,
mint helyszínen talált lőszerhüvely
megsemmisítésének közlésével együtt

A farkasokat érintő zavarások, indokolatlan állománycsökkenés

A természetes szaporulat és a kameracsapdák felvételei,
valamint az állományfelmérések kb. 25 egyed

- hiányát
- jelentős sérülését jelzik.
- eltűnő példányok
- a rendszeresen használt élőhelyek elkerülése
- idős, elaggott példányok teljes hiánya
- a családok genetikai összetételének változása

Jelentős számú sebzés, állatkínzás következményei láthatóak!

Laborvizsgálatokkal igazolt

- mérgezési,
- fertőzési kísérletek a farkascsapákra helyezett csalifalattal

Etikátlan természetfotós gyakorlat – kotorék és környékének háborgatása

Egyéb károk

Millió nagyságrendű rongálós lopás a megfigyelésekhez használt eszközállományban (vadkamerák)+ kieső adatok

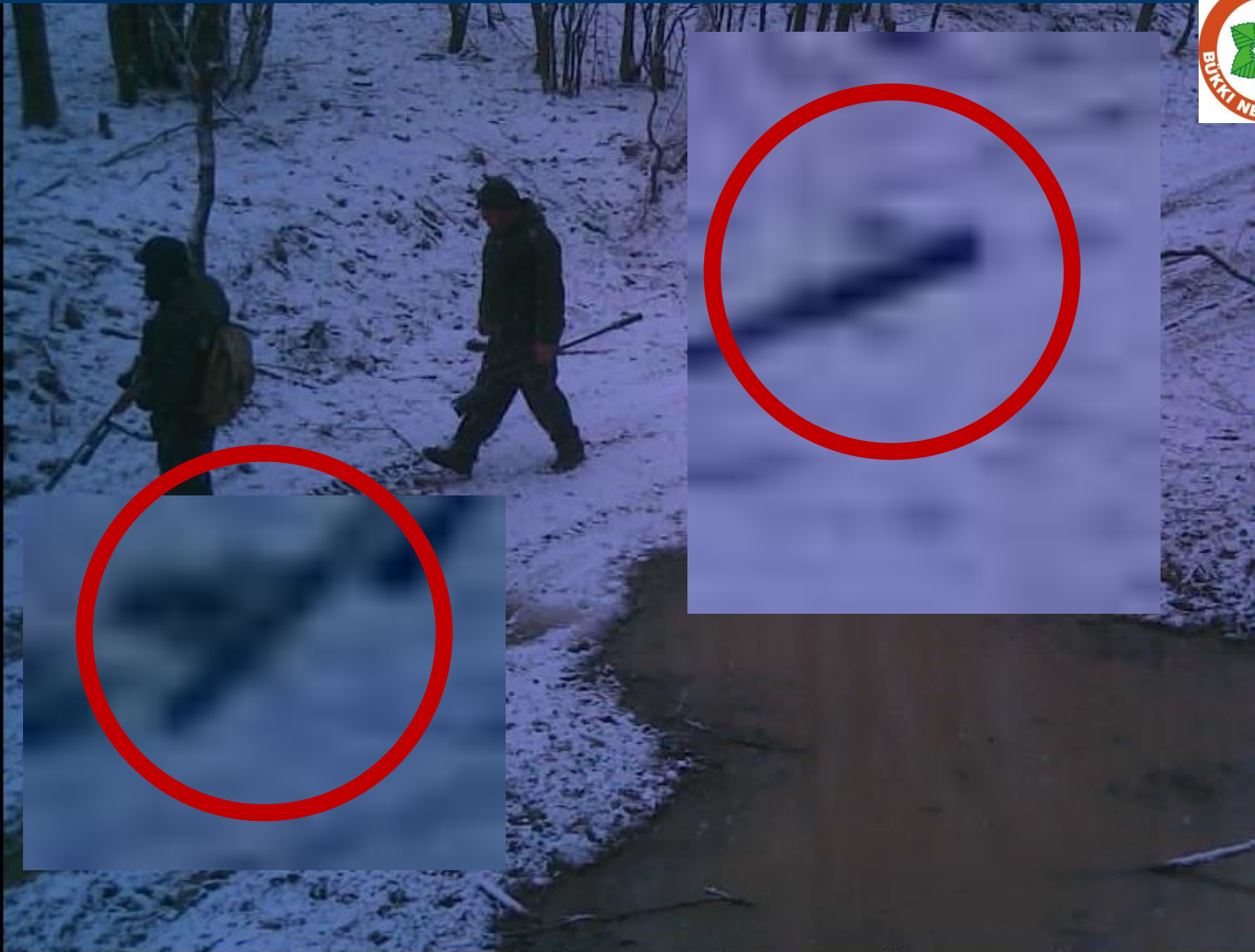
A kamerák eltulajdonításához minimum létra szükséges, amit kizárólag jogosultsággal a területre belépők használhatnak.

Belső orvvadászatot elkövető személyek (követhetetlen rendszer, vadászati létesítmények engedély nélkül stb.)

Konkrét eset: illegális vadászati eszköz alkalmazását rögzítette a kamera.

A kamerát a feljelentés után eltulajdonították.

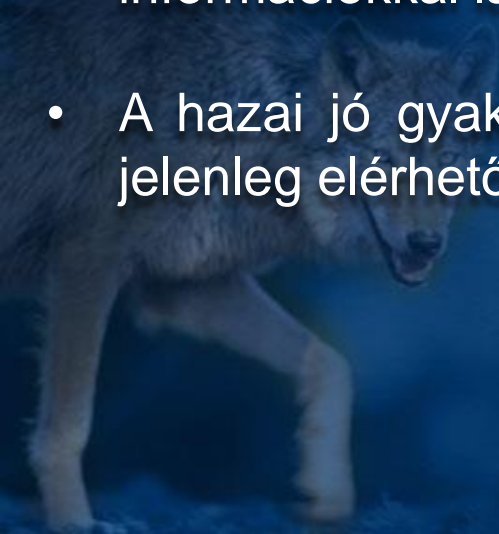

02/26/2023 08:29 -05°C)

Közreműködés a kármegelőzésben

- A gazdálkodók a haszonállattartás biztonságos őrzésére vonatkozó követelményeknek sok esetben nem tesznek eleget.
- A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság több éve folyamatosan villanypásztorral támogat gazdálkodókat (25)
- A kuvasz programban őrző-védő kutyák kihelyezése történt meg.
- Ismeretterjesztő, tájékoztató rendezvényeken részletes információkkal látjuk el a gazdákat.
- A hazai jó gyakorlat működik, a tapasztalatok alapvetően jók, de a jelenleg elérhető források szűkösek.

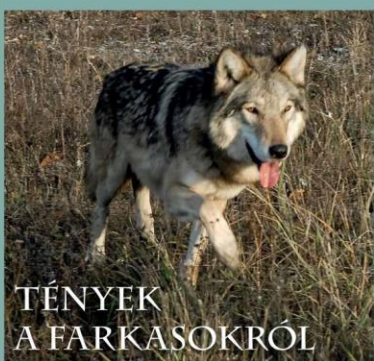

A konfliktuskezelés jövőbeni lehetőségei

- A villanypásztor és a pásztorkutyás védelem hatékony, szakszerű alkalmazása esetén a támadás elhárítható
Jó gyakorlatok népszerűsítése
- Az alapvető, tradicionális állattartási ismeretek érvényesítése a gyakorlatban
- Állattartó telepek, gazdálkodási egységek kockázatelemzése, védekezési módszerek tudatos alkalmazása
- Kármegelőzési eszközök rendszerének kialakítása
- Szakmai alapokra helyezett konfliktuskezelés és kommunikáció
- A támadások azonnali bejelentése, a terepi, mintavételi protokollja, az objektív genetikai azonosítás feltételei
- Állománybecslések a gazdálkodók, vadászok bevonásával

FIGYELEM!

TÉNYEK A FARKASOKRÓL

A farkas Európát jelentős részéről kipusztította az ember. A faj alkalmazkodóképességének köszönhetően és a védelmére tett intézkedések következtében fozozatosan települ vissza korábbi élőhelyeire. Jelenlegi európai állománya kb. 12000 példány.

A farkas hazánkban őshonos nagyragadozó. A faj jelenléte – néhány adathányos év kivételével – a XX. században is folyamatosan tekinthető Magyarországon. A farkas legjellemzőbb hazai előfordulási területe az Észak-középhegység, ahol kis létszámú, de egyre stabilabbnak tekinthető állománya él. Az észak-magyarországi állomány egyedei jellemzően a Kárpátokból, természetes módon érik el hazánk területét. A farkasok az Alföldön és a Dunántúl területén is felbukkannak. A hazai állományt leginkább az illegális eljuttatások és a kóbor kutya betegségei veszélyeztetik. A farkas (*Canis lupus*) fokozatosan védett [13/2001. (V. 9.) K.M. rendelet] és kiemelt közösségi jelentőségű faj [275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet]. A farkas engedély nélkül eljuttatása büncselekmény! A faj jelenléte az élőhelyek természetességi állapotának egyik jelzője lehet, egyúttal jelentősen hozzájárul a biológiai sokféleség megőrzéséhez is.

KIRÁNDULÓKNAK

A farkas alapvetően elkerüli az embert, mert érzékszervei révén jóval korábban észleli annak közelségét. A rendkívül ritka „ragadozó-ember” találkozások esetén a farkasok néhány másodperc után maguktól távoznak a helyszínről. A fiatal, tapasztalatlan egyedek néha kíváncsiakodhatnak, és nem feltétlenül menekínek el azonnal. Ha farkassal találkozunk, igyekezzünk nyugodtak maradni, hiszen a ritka találkozások az ember számára felejtethetetlen élményt jelent. Semmiképp nem kezdünk el a farkas elől szaladni!

Amennyiben kényelmetlen a farkas közelsége, igyekezzünk lassan, az állatot szemmel tartva, hátrálva távozni a helyszínről. A farkast szinte biztosan elriasztja, ha rákiabálunk, vagy tapsolunk! De soha nem szabad előzőbe venni a farkast, mert az védekezést, zaklatásmentes agresszót válthat ki! Különösen veszélyes, és kelletlenül követhetjük meg az állatot, ha rákiabálunk, vagy tapsolunk! Ha farkassal találkozunk, igyekezzünk nyugodtak maradni, hiszen a ritka találkozások az ember számára felejtethetetlen élményt jelent. Semmiképp nem kezdünk el a farkas elől szaladni!

A program során őshonos törzskönyvelt őrző pásztorkutyák (kuvász, komondor) kerülnek kihelyezésre a hazai nagyragadozó elterjedési területén gazdálkodó állattartókhoz. A Kuvász-Ör Nagyragadozó Védelmi Program a Magyar Kuvász Fajlagadozó Egyesület anyagi és szakmai támogatásával működik. A Kuvász-Ör Nagyragadozó Védelmi Program által kihelyezett törzskönyves kuvászok segítik a Magyar Kuvász Fajlagadozó Egyesület törzsalományának kialakítását. Célja a nagyragadozó védelme, a kuvászok eredeti feladatukba való visszahelyezése, és

az érintett gazdálkodók oktatásával, tanácsadással történő segítése a nagyragadozókkal harmonikusan együttélésére képes állattartás érdekében. A program alapvető célja, hogy a gazdálkodókhöz kihelyezett kutyák tenyésztésbe kerüljenek, és a szüleihez költökök egy része újabb, segítséget kérő gazdálkodókhöz jussanak. A kutyakölyök nyolc-tizenkét hetes korukban kerülnek új gazdálkodóhoz, hogy még a bevételezési időszakban összeismerkedjenek a haszonállatokkal. A Kuvász-Ör Nagyragadozó Védelmi Program tudatosn illeszkedik a biológiai sokféleséget biztosító legeltető állattartás, a hagyományos lófahajnalat, az őshonos kutyafajták funkcióiban történő megőrzéséhez, és a nagyragadozóvédelem, mint természetvédelmi céljához.

A FARKAS, MINT CSÚCSRAGADOZÓ

A farkas erőteljes izomzattal rendelkezik, tödöge és szőve a szárazalmi kitaró újbólösszehúzó alkalmazkodott. Sebességével rövid távon akár 60-70 km/óra is lehet, miközben 4-5 méterrel is képes ugarni. Estének harmadát folyamatosan mozgással tölti. Szárazalmi körülmények között naponta 200 km megtételre is képes.

Mérsékelt érzékenységgel rendelkezik. Megfelelő szárazalmi időben, mint fél kilométer távolságtól is megérzi a prédát szagát. Hat kilométerrel is távolabból előlátja a gazdát. Éjszaka különösen lát. Ágyfel-fogathat 150-170cm-t. Különböző irányú képességei a társas elemek szándékait jelölik ki.

ÁLLATTARTÓKNAK

A farkasok alapvetően a vadon élő állatok zaklatásáról, azonban a haszonállatok fogyasztása sem tekinthető természetellenes jelenségnek. A farkasok elragadhatják az őrzetlenül hagyott haszonállatokat, ezért azok védelme érdekében az állatok őrzésére szükségesek:

- a haszonállatok folyamatos felügyelete, őrzése,
- biztonságos, megfelelően zárt éjszakai szállás,
- a haszonállatok legelőterületén óhat sorsó vilárpásztor (kb. 120 cm magas, min. 5-8000 V feszültségű alkalmazás),
- a nyílát nyílt mezőn nagyrészt pásztorok alkalmazása (pl. kuvász, komondor; minimum 2-3 egyed/100 haszonállat),
- kiegészítő riasztási módszerek (pl. mozgásérzékelő riasztók, rémször; kutyán szögös nyakörv) alkalmazása,

• a legelőterületen hagyott tetemek a ragadozókat a területre csábítják, ezért azokat a nyomok rögzítése után azonnal el kell távolítani a legelőről.

A Büki Nemzeti Park igazgatóság működési területén az állattartó gazdálkodókat szaktanácsadással, és - indokolt esetben - a védekezés hatékonyságát növelő eszközök biztosításával segítjük. A nyílát, gulyát őrző pásztorkutyák beszerzésével kapcsolatban a Kuvász-Ör Program tud közvetlen segítséget nyújtani. A haszonállatok elleni támadások és zsákmányolások jelentős része nem a nagyragadozókkal, hanem kóbor kutyákkal hozható összefüggésbe. Ismeretlen eredetű zsákmányolás esetén azonnal értesítse a Büki Nemzeti Park igazgatóság ügyváltó telefonszámát!

VADASZOKNAK, VADGAZDÁLKODÓKNAK

A hazánkban élő farkasok nem veszélyeztetik a vadászható fajok állományát. A farkas a vadászható fajok napi aktivitását befolyásolhatja, de azok jelenléte egyedszám csökkenése nem gázt. A vadászható fajok állománya hazánkban – még a legtöbb farkas élőhelyei szőlő, borsó, ábrós, Zemplén megye területén is – folyamatosan emelkedik. A farkas általában sérült, beteg egyedek zsákmányolásával járul hozzá a vadállomány egészségének megőrzéséhez. Szóvalkában egyértelmű összefüggést mutatnak ki a farkas hiánya és a vadászható állományok fertőző sertespeszt kialakulása és terjedése közt.

Az erdőkben készült kameracsapdás felvételek a csúcsragadozóval „gyűjtésére képes” vadállomány mutatók. Felvételek a vadászható fajok egyede a farkas távozása után fél órán belül is megjelennek. A vadállomány a ragadozó jelenléte ellenére is rendszeresen használja korábbi vándor, dagonyát. A vadászható fajok és utódok száma érdekelhető

változtat nem mutat. Egyes ritka növényfajlások szerkesztés és az élőhelyek minősége a ragadozó állati állományt átmozgató hatás következtében a vad hatásként (taposás, rájátsz) mértékű csökken, állapota javul. A nagyragadozó jelenléte a gyepek, erdők jobb természetességi állapotához is hozzájárul. A csatlalban élő ragadozó alapvetően a vadon élő fajok egyedeit zsákmányolja. Az illegális farkas eljuttatás következtében a tapasztalatlan, magányos vált, esetleg sérült egyedek a környék megismeréséhez zsákmányt fél forrásnak. Így nagyobb lesz a valószínűsége, hogy azok a nagy fémekben együt tartott – és megfelelő védelmi intézkedések hiányában – a környék megismeréséhez haszonállatok közt zsákmányolnak. A farkastalálattal, annak dominancia-viszonyait, rangsorát és szaporodását meghatározó egyedek eljuttatásának következtében a megmaradt példányok szétszóródnak – és a kutyafélékre jellemzően – fokozott szaporodással kompenzálhatják az állomány veszteségeit.

még jól nevelt egyed esetén is elvonhatják az eb figyelmét. Nagyragadozó területen a poráz nélküli kutyák – főként eltávolodva – a ragadozó áldozatlárá is válhat. Ha kutyát sérelmitatunk az erdőben, és farkasra figyelünk fel, a farkas pedig a kutyára összpontosít, kiabálással, tapsolással vonzza el a figyelmét a kutyáról! A farkastól távoloságot tartva, hátrálva közben a kutyához hangosan beszélve távozzunk a területről! Ha a farkas ezek után is követ minket, akkor rákiabálva, kövél, fadarabbal dobva tudjuk távol tartani. Ha a farkast az állata zsákmányolt példánál találjuk, azt

ne próbáljuk tőle elvinni, vagy a zsákmánytól elzavarni, mert szelőséges agressziót váltthat ki! A farkassal való ritka találkozások esete lehet, ha szabadon látogatható barlangban bukkannak farkas bűvölyére, vagy szaporodóhelyre. Ebben az esetben a barlangból azonnal távozzunk! Ezek a szabályok az összes vadon élő állattal történő találkozásra (pl. róka, bors, vaddisznó) is vonatkoznak! Ha szabadban farkast észlel, vagy a fajhoz kapcsolódó élelményeket talál, mielőbb vegye fel a kapcsolatot igazgatóságunkkal!

Szemléletformálás

Előadások, konferenciák, média tájékoztatás honlaphírek

BÜKI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG

3304 Eger, Sánc u. 6., 3301 Eger, Pf. 116 Tel.: (36)411-581 • Fax: (36)412-791 • E-mail: titkarsag@bnpi.hu • www.bnpi.hu
Ügyváltó telefonszám: +36/30/861-3808

Ismeretterjesztés

Golden Eagle Indie Nemzetközi filmfesztivál győztese

Európai uniós projekt a farkasok védelmében

LECA – A

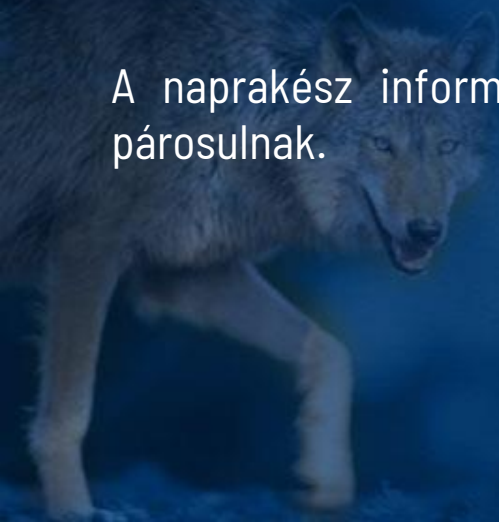
2023.04 - 2026.06

A NAGYRAGADOZÓKKAL VALÓ EGYÜTTÉLÉS JAVÍTÁSA

Az utóbbi években a nagyragadozók és az emberek közötti konfliktusok száma megnőtt. A LECA projekt egy következetes és hatékony megfigyelést, megközelítést vezet be, amely bevonja a helyi érdekelt feleket,

így például a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságot vagy a WWF Magyarországot.

A naprakész információk, a tervek szerint hatékony konfliktusmegelőző intézkedésekkel párosulnak.

Köszönöm a figyelmet!